

Raport z polskiej strefy 2003: Bezpieczeństwo publiczne

Autor tekstu: **oprac. W. Martynowicz**

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Raport — Irak

Strefa Środkowo-Południowa

Babilon — Warszawa, Lipiec 2003 r.

6.1. Ocena stanu bezpieczeństwa publicznego

W ocenach amerykańskich rozmówców najważniejszym obecnie zadaniem jest stabilizacja ogólnej sytuacji i umacnianie bezpieczeństwa publicznego. Jego stan w strefie środkowo-południowej wszyscy dowódcy batalionów marines oceniają jako jedynie zadowalający — odbiegający znacznie od standardów i oczekiwań miejscowej ludności. Podobne opinie wyraża gen. A. Tyszkiewicz i oficerowie polskiego kontyngentu.

System ocen, składający się na pojęcie szeroko rozumianego bezpieczeństwa publicznego, stosowany przez amerykańskich gubernatorów wojskowych obejmuje takie elementy jak: prawodawstwo, przestępczość, stan nastrojów, zaopatrzenie w wodę, energię elektryczną, żywność, paliwa, stan ochrony zdrowia, sytuację wśród miejscowych osobistości świeckich i religijnych, gospodarkę, telekomunikację, czarny rynek, oczyszczanie miast.

Amerykanie oceniają, iż największe zagrożenia wynikają z ich pochodzenia kryminalnego. Istotnym powodem obecnego stanu rzeczy była zarządzona w końcu 2002 r. przez S. Husajna generalna amnestia, w wyniku której wypuszczono z więzień tysiące groźnych kryminalistów, którzy w trakcie ostatnich wydarzeń uzyskali łatwy dostęp do broni. Masowym zjawiskiem stały się kradzieże samochodów, a także uszkodzenia rurociągów naftowych, celem których jest kradzież paliw. Sporo jest też przypadków celowego sabotażu, który jest przez Amerykanów traktowany jako istotne wyzwanie. Ujawniło się też zjawisko przemocy z powodów politycznych.

Istotnym w świetle powyższej sytuacji zadaniem jest szkolenie irackiej policji i stopniowe zastępowanie przez nią patroli wojskowych. Przejściowym stanem są wspólne patrole. W opiniach amerykańskich rozmówców zaspokajanie potrzeb w zakresie liczebności irackiej policji, w przypadku poszczególnych prowincji kształtuje się następująco: Karbala 17%, Willa 28%, Kut 29%, Nadżaf 21% i wreszcie Diwanija 70%. Kandydaci do służby w policji przechodzą system starannej weryfikacji w oparciu o szczegółowe ankiety, które podlegają operacyjnemu sprawdzeniu.

W ocenach naszego dowództwa strefa środkowo-południowa jest generalnie spokojna. Nie obserwuje się w niej zbyt dużej aktywności zorganizowanych sił baasistowskich. Istnieją natomiast oddzielne ogniska oporu. Szczególne zagrożenie stwarza tzw. cypel tj. obszar przylegający do Bagdadu oraz przecięcia dróg nr 1, 2 i 8. W porównaniu z końcem maja br. warunki bezpieczeństwa w sektorze uległy relatywnemu pogorszeniu.

Istnieją oznaki wskazujące, iż jednym z celów elementów zbrojnych starego reżimu jest pogłębianie podejrzliwości pomiędzy Irakijczykami i siłami USA. Służyć temu mają m. in. ataki na infrastrukturę kraju. Sabotaż infrastruktury czyni bowiem bardziej uciążliwym życie ludności cywilnej, która winą za wszelkiego rodzaju uciążliwości i problemy bytowe obarcza Amerykanów.

Powyższa taktyka obejmuje również ataki przeciwko Irakijczykom, którzy współpracują z siłami i administracją koalicji. Najbardziej narażeni na ataki są zwłaszcza iraccy oficerowie policji, urzędnicy i osoby rozdzielające pomoc humanitarną. Ataki są też wymierzone przeciwko irackim posterunkom policyjnym. Wykorzystywane są również święta kojarzące się z obalonym reżimem.

Przez wiele lat w Iraku stacjonowały siły zbrojne Irańskich Mużaheddinów Ludowych (antyirańskiej opozycji). Wg ocen były one w. sile dywizji tj. liczyły ok. 6-8 tys. żołnierzy. Były wyposażone w czołgi, transportery opancerzone, artylerię oraz helikoptery. W antyirańskich działaniach współpracowały ściśle z reżimem S. Husajna i jego służbami specjalnymi.

Siły Mudżaheddinów były rozlokowane w kilkunastu bazach będących w istocie rzeczami osiedlami wojskowo-cywilnymi. Do największych z nich należały: Habib 45 km na północ od Basry, Homajun k. Amiriji, Faiz w pobliżu al-Kut, Aszraf w pobliżu Khalis (prowincja Diale), Alaci k. Miqdadiji ok. 120 km na północny wschód od Bagdadu, Muzarmi k. Sulejmaniji oraz Abu Graim 45 km na zachód od Bagdadu.

W trakcie wojny Amerykanie zbombardowali wiele baz Mudżaheddinów, w tym ich kwaterę główną w Aszraf. W II połowie kwietnia zawarli porozumienie o zaprzestaniu walk z siłami

Mudżaheddinów Ludowych skoncentrowanymi wokół tego miasta. Uzyskali oni prawo zachowania broni dla zapewnienia ochrony bazom i osiedlom cywilnym. Porozumienie wywołało z kolei konfuzję w Departamencie Stanu.

W maju 2003 r. Amerykanie pozbawili Mudżaheddinów ciężkiego sprzętu. W wyniku kolejnego porozumienia Mudżaheddini zostali zobligowani do skoncentrowania sił wokół Aszraf oraz zdeponowania czołgów i artylerii w bazie k. Faludży, a bojownicy otrzymali status internowanych, z prawem zachowania broni osobistej.

Irańskie służby specjalne próbują penetrować irańskich szyitów, umacniać wpływy Iranu wśród nich oraz budować agenturę.

Najważniejszym być może problemem będzie rozbrojenie irackiego społeczeństwa. Ustawiczne powszechne szkolenie wojskowe i posiadanie broni stanowiły istotny element doktryny obronnej poprzedniego reżimu. Obecnie powoduje groźne wyzwanie dla budowy demokracji i społeczeństwa obywatelskiego. Bardzo niski poziom bezpieczeństwa publicznego wzmacnia argumentację zwolenników posiadania broni osobistej w celach samoobrony.

W polskiej strefie stabilizacyjnej znajdują się dwa najświętsze miasta religijne szyitów — Nadżaf i Karbala. Ten ostatni związany jest z męczeńską śmiercią AI-Husajna, młodszego syna Alego, którego szyici określają mianem „pana męczenników”. Rocznicą jego śmierci zwana świętem Aszura jest największym świętem szyitów. Pielgrzymki i procesje mają wówczas bardzo emocjonalny charakter (łącznie z przypadkami biczowania i samookaleczenia). Przy ochronie procesji należy demonstrować szczególną ostrożność i takt, aby zachowania żołnierzy nie były traktowane przez podekscytowany religijnie tłum za prowokację. W okresie tym należy nawiązać szczególnie ścisłą współpracę z szyickimi przywódcami. Najlepiej przy ochronie procesji zdać się na szyicką religijną policję porządkową, utrzymując patrole w odpowiedniej i dyskretnej odległości od sanktuariów.

6.2. Stan aktualny

6.2.1. Stan bezpieczeństwa publicznego

Stan bezpieczeństwa publicznego w polskiej strefie kształtowany jest przez następujące czynniki:

- * powszechny rozpad starych sił policyjnych; 7 kwietnia 2003 r. iraccy policjanci zostali wezwani przez władze koalicyjne do powrotu do pracy. W niektórych miejscowościach, np. w Karbali lokalne siły porządkowe tworzyły się samorzutnie;
- * łatwy wskutek wojny dostęp do broni i amunicji;
- * niezadowalający stan nowych sił policyjnych, zarówno pod względem kadrowym jak i technicznym;
- * przedłużający się stan powojennej anarchii publicznej, ośmielający do kontynuacji grabienia mienia publicznego i prywatnego;
- * trwający proces odbudowy i uzdrawiania systemu sądowniczego i penitencjarnego;
- * aktywność polityczno-religijną w obrębie sanktuariów w Karbali i Nadżafie i jej efekty w innych miastach strefy.

Za bezpieczeństwo i stabilizację w prowincjach odpowiadają jednoosobowo wojskowi gubernatorzy. Funkcje te spełniają dowódcy batalionów U.S. Marines, mający pod komendą od 1200 do 1500 ludzi.

* Siły bezpieczeństwa publicznego w każdej prowincji składają się obecnie z czterech komponentów:

- * nowej policji irackiej (w stadium tworzenia) oraz
- * nowej straży przemysłowej (w stadium tworzenia)
- * pododdziału żandarmerii U.S. Marines/U.S. Army wydzielonego w batalionie U.S. Marines do pomocy irackiej policji, w tym jej części spełniającej obecnie funkcje straży więziennej;
- * pododdziału alarmowego (QRF — Quick Response Force) również wydzielonego, ale desygnowanego do działań nie tylko policyjnych.

Formacje te wkraczają do działań w wymienionej kolejności. Ponadto dowódca batalionu może skorzystać z całości swoich sił w celu przywrócenia spokoju w rejonie odpowiedzialności. Jako zasadę przyjęto stosowanie odrębnego trybu postępowania wobec przestępstw przeciwko siłom koalicji. Podejrzani w tych sprawach nie są osadzani w lokalnych aresztach, gdzie przebywają wyłącznie aresztowani za przestępstwa wobec obywateli i mienia irackiego, lecz przekazywani do tymczasowego centralnego więzienia strefy (o pojemności ok. 250 osadzonych), przeznaczonego dla

tej kategorii przestępców w miejscowości Diwanija. W niektóre rejony o specjalnym znaczeniu dla społeczności religijnych (otoczenia sanktuariów szyickich) siły żandarmerii wkraczają z mieszanymi patrolami jedynie na wyraźną prośbę lokalnych przywódców religijnych. Porządku w tych strefach pilnują z reguły klerycy i aktywiści, a także patrole nowej policji.

Według szacunków dowództwa I Grupy Ekspedycyjnej U.S. Marines (I MEF) stan ukończenia sił policyjnych w poszczególnych prowincjach wyglądał w dniu 15 lipca br. następująco: Karbala — 17% stanu docelowego, Nadżaf — 21%, Hilla — 28%, Kut — 29%, Diwanija — 70%. Stan ten jest płynny i podlega znacznym fluktuacjom.

System odpowiedzialności karnej oparty został na Kodeksie Karnym z 1969 roku (z pominięciem niektórych artykułów). Kara śmierci została zawieszona dekretem CPA nr 7 z 10 czerwca br.

6.2.2. Zagrożenia zw. z pospolitą przestępczością

Eksperci amerykańscy rozlokowani w poszczególnych prowincjach oceniają stan zagrożenia przestępczością kryminalną generalnie jako „nie wykraczający poza poziom normalny, z uwzględnieniem swoistej sytuacji w prowincjach” (sprawami porządku publicznego w ramach strefy zajmują się cywilni specjaliści — czynni oficerowie policji, wcieleni w tym celu do 358 Brygady Marines. Występują jako doradcy gubernatora wojskowego w grupach GST).

Stan organizacyjny nowych sił policyjnych powoduje, że „normalny” poziom przestępczości przeciwko osobom, a zwłaszcza przeciwko mieniu, wymusza przyspieszone rozwiązania. Uzupełnieniem sił policyjnych stała się nowa formacja — Facility (czasem zwana też Federal) Protection Force (FPF), będąca odpowiednikiem naszej straży przemysłowej lub służb ochroniarskich, o zmniejszonych kompetencjach, ale z prawem do noszenia broni i jej użycia do obrony chronionych obiektów. Skuteczność działania tej formacji, daleka od doskonałości, nabiera znaczenia w świetle prób grabienia szpitali, elektrowni i innych obiektów komunalnych, powtarzających się nawierceń rurociągu z ropą biegnącego przez prowincje z południa na północ oraz wtargnięć do potężnych składów amunicji (ASP — Ammunition Supply Point) pozostawionych przez wojsko irackie.

Podstawowe przestępstwa to: nielegalny handel bronią, narkotykami, porwania pojazdów, rabunki i pobicia, kradzieże, także z bronią w ręku. Do najbardziej dokuczliwych należą kradzieże kabli elektrycznych, nielegalne nawiercenia ropociągów oraz sabotażowe niszczenie elementów infrastruktury. Jako zjawisko przestępcze jeden z komponentów I MEF w prowincji al-Qadisija zidentyfikował prostytucję

i powiązał ją z wioską cygańską. Faktycznie, w myśl prawa za czasów S. Husajna prostytucja traktowana była jako przestępstwo. Dokładnych statystyk nie uzyskano.

6.2.3. Stan sił policyjnych

I. Organizacja

A. Nowe siły policyjne

System policyjny w „polskiej strefie” jest w ocenie Amerykanów nieefektywny, głównie ze względu na niewielką liczbę „przedwojennych” policjantów, których można było dopuścić do służby w nowej policji. System cierpi na nieomogoty także ze względu na zasadniczą restrukturyzację policji, prowadzoną przez siły koalicyjne. Starają się one stworzyć całkowicie nową strukturę, opartą na zachodnim (głównie amerykańskim i brytyjskim) systemie „proaktywnych” sił porządku publicznego. Ponadto poważnym problemem jest niedostatek odpowiedniego wyposażenia dla całej policji — pojazdów patrolowych i do przewozu aresztowanych, a także sprzętu łączności czy środków przymusu.

B. Kwestie organizacyjne

Służby śledcze saddamowskiej policji, poddane kontroli ze strony partii BAAS, miały za zadanie przeciwdziałać ew. ruchom dysydenckim wobec reżimu i kontrolować społeczeństwo irackie m.in. poprzez zastraszanie. Komórki śledcze były faktycznie obsadzone przez służby specjalne, których funkcjonariusze kierowani byli do pracy w policji, jako śledczy czy detektywi. W dawnej policji fachowych detektywów było niewielu i wykorzystywani byli jedynie do prowadzenia drobniejszych spraw. Po rozwiązaniu wszystkich reżimowych służb przez gen. Tommy Franks'a powstała konieczność stworzenia całkowicie nowej kadry policyjnej w pionie śledczym.

C. Zakres odpowiedzialności/jurysdykcji

Obecnie w Iraku nie ma narodowego (centralnego) programu lub systemu obejmującego

dowodzenie/kierowanie siłami policyjnymi w skali kraju, czy poszczególnych prowincji. Koalicja wspomaga obecnie wysiłki poszczególnych miast i miejscowości zmierzające do odtworzenia lub stworzenia na nowo sił policyjnych, które mogłyby działać na ich obszarze.

II. Wyposażenie

Przed konfliktem iracka policja wyposażona była w dwa podstawowe rodzaje uzbrojenia — karabinki AK 47 (szeregowi policjanci i podoficerowie) oraz broń krótką kal 9 mm (oficerowie). Wraz z rozwojem kampanii wojskowej posterunki były opuszczane przez policjantów i stawały się obiektem rabunku (ew. pozostawiona broń, meble, itp.).

A. Nowoczesny sprzęt kryminalistyczny

Policja nigdy nie posiadała nowoczesnego sprzętu kryminalistycznego. Daktyloskopia i kartoteki podejrzanych/przestępców były w gestii służb specjalnych. Policja nie miała też specjalistów w tym zakresie.

Koalicja przygotowuje obecnie wyposażenie jej w nowoczesny system daktyloskopowania i identyfikacji osób. Inicjowane są międzynarodowe działania na rzecz wsparcia tej formacji i uzupełnienia nowej policji o specjalistów w zakresie kryminalistyki i medycyny sądowej.

B. Sprzęt wspomagający kontrolę ruchu drogowego

Sprzęt w zakresie kontroli ruchu drogowego składał się z reguły z blokad i barykad. Policja wykorzystywała samochody i zainstalowane światła do regulacji ruchu. Nie dysponowała barierami, mobilnymi znakami drogowymi, światłami ostrzegawczymi, pachołkami, czy nawet latarkami. Radary do kontroli prędkości nie były od wielu lat używane.

C. Sprzęt do kontroli tłumów i zamieszek

Policja w przeszłości nie była używana w zwartych pododdziałach przeciwko tłumom i w przypadku zamieszek. Funkcję tę spełniały komponenty sił zbrojnych lub grup interwencyjnych z obrębu służb specjalnych, a także Gwardia Republikańska. Stąd też w siłach policyjnych nie było ani sprzętu ani funkcjonariuszy przeszkolonych w zakresie wymienionych zadań.

D. Sprzęt łączności

Na obszarze polskiej strefy podstawowym środkiem łączności policji były telefony pomiędzy komendą miejską a poszczególnymi posterunkami. Radiotelefony nie znajdowały się na wyposażeniu lokalnej policji. Policja drogowa, odpowiedzialna za główne szlaki komunikacyjne, posiadała przenośne radiostacje do kontaktu z komendami. Z pomocą żandarmerii (MP) nowi rekruci policyjni zapoznają się z obsługą sprzętu łączności. Podstawowym problemem sił koalicyjnych w tym zakresie jest wysoki koszt wiążący się z wyposażaniem policjantów w nowoczesny sprzęt. Ryzyko utraty takiego sprzętu jest wysokie, ze względu na olbrzymią płynność kadr (strona amerykańska ocenia, że niektórzy rekruci zgłaszają się do policji, aby po obowiązkowym przeszkoleniu otrzymać sprzęt, broń i zniknąć). Nie można wykluczyć, że równoległe do wyposażania policji w radiostacje osobiste (typu push-to-talk, walkie-talkie), uruchomienie sieci telefonii komórkowej może być czasowym środkiem zaradczym.

E. Transport

W polskiej strefie policja posiada (stan na 1 lipca br.) 213 pojazdów samochodowych, przy czym znaczna ich część jest niesprawna. Utrata inwentarzy nie pozwala ustalić, ile ich było na stanie przed wojną. Planowany jest zakup w Kuwejcie 200-300 samochodów dla policji z zamrożonych funduszy irackich. Ze względu na wagę sprawy bezpieczeństwa publicznego, siły koalicyjne poszukują możliwości pozyskania samochodów dla policji od państw i/lub organizacji pozarządowych. Ocenia się, że potrzeba będzie 2351 pojazdów różnych typów i marek (sedan, półciężarówki, terenowe). Liczba ta odpowiada zakładanej proporcji 1 samochód na 8 policjantów.

III. Zasoby ludzkie

A. Wielkość sił

Większość miast na terenie polskiej strefy nie osiąga planowanego poziomu sił policyjnych. Zakłada się, że w zależności od charakteru i nasilenia działań przestępczych i rozległości terenu jurysdykcji, siły policyjne powinny odpowiadać proporcji 1 policjant na 300-400 mieszkańców. Ze względu na ucieczkę ze służby wielu dawnych funkcjonariuszy policji, obawiających się represji ze strony wkraczających wojsk koalicji lub zemsty ze strony miejscowej ludności, niewielu doświadczonych policjantów pozostało do wykorzystania obecnie. Miejscowe władze, tworzące pod kontrolą koalicji nową policję, starają się zatrudniać w coraz większym stopniu byłych żołnierzy. Za wcielaniem żołnierzy do policji przemawiają następujące argumenty:

* ich umiejętność posługiwania się bronią w sposób bardziej profesjonalny niż przeciętny obywatel (mimo powszechnego obycia z bronią w tym kraju);

* większe nawyki w zakresie dyscypliny;

* oderwanie części kadry wojskowej od potencjalnej platformy buntu.

B. Metody selekcji

Nie ma obecnie żadnej procedury, czy metody doboru/selekcji kandydatów do pracy w policji. Rekrutacja odbywa się pod auspicjami wojskowego gubernatora okręgu (dowódca batalionu marines) lub osoby przez niego wyznaczonej. Kandydaci poddawani są formalnej lustracji, opartej na ankietach personalnych. Trwają prace nad udoskonaleniem tego procesu.

C. Wymogi polityczne/religijne/etniczne

Mimo, iż gubernatorzy wojskowi zasadniczo nie stosują kryteriów politycznych lub religijnych, niektórzy z nich dopuszczają uwzględnianie opinii lokalnych przywódców, co do zatrudnienia w policji zgłaszających się kandydatów. Uznaniowość ta motywowana jest szczególnymi potrzebami unikania zadrażeń i podgrzewania atmosfery przy istniejących licznych animozjach w gronie liderów i grup plemiennych. Amerykanie oceniają, że dopiero pewien upływ czasu może wykazać, czy taka taktyka jest skuteczna z punktu widzenia zakładanego celu — stworzenia nowej i cieszącej się zaufaniem lokalnej społeczności formacji policyjnej.

D. Odpowiedzialność i solidność

Solidność i odpowiedzialność obecnych rekrutów i już pracujących funkcjonariuszy jest mieszana. W niektórych rejonach są oni praktycznie samowystarczalni i poza minimalnym nadzorem i ew. pomocą w trudniejszych przypadkach nie wymagają od sił koalicji zbyt wiele wkładu. W kilku przypadkach gubernator wojskowy zwalniał całą załogę policyjną za niesolidność, korupcję, nadużywanie uprawnień i ogólne nieróbstwo.

E. Morale i poziom wyszkolenia

Wśród nowych funkcjonariuszy morale wydaje się powoli rosnąć. Zaczynają rozumieć, że otrzymali szansę na odgrywanie bardziej aktywnej i pozytywnej roli społecznej w zakresie ochrony prawa, niż to miało miejsce w przeszłości.

Większość nowych rekrutów przechodzi kilkudniowe szkolenie podstawowe w zakresie prawa, uprawnień policji, technik aresztowania oraz traktowania podejrzanych. Otrzymują nowe uniformy, odznaki i inne atrybuty spełnianej funkcji.

F. Podstawy awansowania

Zgodnie z koncepcją wzmocnienia roli policji w społeczeństwie irackim, awanse mają być wynikiem zasług i osiągnięć, a nie afiliacji etnicznej/ religijnej/ politycznej.

6.2.4. Stan systemu sądowniczego

W połowie czerwca 2003 r. P. Bremer powołał Centralny Sąd Kryminalny. Funkcjonuje on w oparciu o dotychczasowy iracki kodeks karny, po jego niewielkich modyfikacjach. Pod zarządem CPA dokonywana jest stopniowa rekonstrukcja systemu sądowniczego. Siły koalicyjne dokonały na terenie polskiej strefy identyfikacji personelu sądowego, prokuratorskiego i adwokackiego. Stopniowo doprowadza się do porządku pomieszczenia sądów we wszystkich miastach strefy tak, aby zapewnić możliwość pracy sędziów. Wojskowi gubernatorzy, przy współpracy miejscowych adwokatów i swoich zespołów doradczych (GST), dokonują weryfikacji kadr, zwłaszcza sędziowskich, w celu wyeliminowania najbardziej dyspozycyjnych wobec partii BAAS oraz skorumpowanych.

Z dostępnych informacji wynika, że CPA nie zmienia jak na razie istniejącej struktury sądownictwa (rodzajów sądów ich wzajemnych relacji i zakresów jurysdykcji).

Wprowadzenie Dyrektywy CPA nr 7 z 10 czerwca ustanawia Kodeks Karny w wersji z 19 lipca 1969 r. jako obowiązujące w Iraku prawo karne. Brak danych co do postanowień odnośnie kodeksu cywilnego.

System sądowniczy wymaga współpracy innych instytucji, które obecnie są odbudowywane (instytucje penitencjarne, policja). Nie działa więc np. system powiadomień procesowych, wykonywanych uprzednio przez policję lub urzędników sądowych. Brak środków transportu, zarówno w sądach jak i w policji, praktycznie paraliżuje te sprawy, gdzie nie ma adwokatów obu stron, (tam gdzie są, adwokaci powiadamiają klientów o terminach). Ponadto barierą w wielu sprawach, zwłaszcza cywilnych, są wysokie opłaty sądowe, czyniące dostęp do wymiaru sprawiedliwości iluzoryczny dla osób mniej majątnych. Te i inne zidentyfikowane problemy sądownictwa irackiego są kierowane do CPA w Bagdadzie w celu ujednoczenia rozwiązań lub ich przyspieszania.

Podstawowym problemem jest poprawa stanu administrowania sądami, nadzoru sędziowskiego nad prowadzonymi sprawami oraz właściwego informowania komponentów tego systemu w terenie (zarówno irackiego: sędziów, policję i adwokatów, jak i koalicyjnego — doradców prawnych w GST, kontrolujących system sądownictwa w imieniu gubernatorów wojskowych) o kolejnych

postanowieniach CPA w kwestiach regulacji prawnych i kierunków przewidywanych zmian.

Analitycy amerykańscy wskazywali m.in. na brak dostępu pracujących w terenie członków GST do Internetu, gdzie publikowane są zarządzenia i postanowienia CPA podpisywane przez P. Bremera, nie wspominając o irackich sędziach. Z tego powodu trwają prace nad uruchamianiem „kawiarenek internetowych” w gmachach municypalnych, które służyłyby jako źródło informacji dla nowej administracji irackiej.

Wnioski

* Należy uwzględnić w koncepcji udziału polskich sił policyjnych w operacji stabilizacyjnej wysyłanie do Iraku głównie trenerów, instruktorów i organizatorów. Odpowiada to długofalowym potrzebom irackiej policji.

* Nacisk należy położyć na pomoc szkoleniową w zakresie organizacji oraz podstaw działania policji (uwzględnić fakt znacznej rotacji poborowych, czyli konieczność oferowania tych samych bloków kursu podstawowego przez cały czas trwania misji lub do czasu wyszkolenia irackich instruktorów- metoda piramidy).

* Opracować w porozumieniu z sojusznikami i polskimi zespołami GST w terenie koncepcję wdrożenia całego zestawu szkoleń pomocnych w pierwszej fazie organizacyjnej.

* Przygotować ofertę szkoleń kryminalistycznych o różnym stopniu zaawansowania do przeprowadzenia w Iraku i/lub na terenie Polski (np. w przypadku niemożności przemieszczenia urzędzeń lub laboratoriów).

* Uzupełnić ofertę polskiej pomocy medycznej o komponent z zakresu medycyny sądowej i patologii.

* W związku z dynamicznie zmieniającą się sytuacją na miejscu, pozostawić rezerwę organizacyjno-finansową na zaspokajanie pojawiających się nowych potrzeb. Od zespołów CIMIC i GST w terenie żądać okresowych uzupełnień ocen sytuacji w zakresie objętym planowaniem.

* Kierować do struktur CPA żądania uwzględnienia zakupów sprzętu dla policji u polskich dostawców (nie tylko przez udział w przetargach). Przygotować z góry ofertę handlową na różnego rodzaju sprzęt specjalistyczny o dużej konkurencyjności cenowej (zwłaszcza wobec sprzętu amerykańskiego i brytyjskiego).

* W zakresie działań pododdziałów zwartych przygotować grupę szkoleniowo-pokazową i pobyt jej w Iraku połączyć z ofertą szkolenia w momencie pojawienia się potrzeby w tym zakresie (priorytety!!!).

* Skierować do struktur CPA szczebla centralnego i regionalnego (także do regionów gdzie nie jesteśmy obecni) dobrze przygotowanych językowo (angielski) przedstawicieli policji z zadaniem identyfikowania możliwości zaistnienia na rynku irackim.

6.3. Organizacja straży pożarnej

6.3.1. Uwagi ogólne

W poszczególnych głównych miastach strefy stwierdzono różny stopień dekompozycji straży pożarnej. W odróżnieniu od policji, strażacy pozostali w rejonach zamieszkania i zgłosili się do pracy po ustaniu działań wojennych. Remizy w czasie konfliktu z reguły padały ofiarą złodziei i związanej z tym dewastacji. Nie można wykluczyć, że uczestniczyli w tym procederze sami strażacy i ich rodziny. Wozy bojowe także doznały uszczerbku. Pozostały po reżimie sprzęt nie jest standaryzowany i różni się znacznie, zależnie od lokalizacji (od nowoczesnych wozów Renault z 2002 roku przez japońskie wozy Heno z 1980, aż po zestaw wiader gaśniczych w niewielkich wioskach). Straż nie ma jednolitych mundurów. W czasach reżimu posiadała także na wyposażeniu karabinki AK-47. W gestii straży były akcje ratunkowe wynikające z katastrof naturalnych (żywiolowych) i spowodowanych przez człowieka.

W danych amerykańskich nie ma informacji na temat przemysłowej straży pożarnej (zwłaszcza zlokalizowanej w rafineriach, składach paliw, obiektach przemysłowych). Według relacji jednego z inspektorów szwajcarskiej firmy „Cotecna”, nadzorującej od strony celnej dostawę zamówień do Iraku w ramach programu „ropa za żywność”, jeszcze jesienią 2002 do kopalni fosforytów w rejon Akaszat (w pobliżu zbiegu granic z Jordanią i Syrią) docierał przemysłowy sprzęt gaśniczy od jordańskiego dostawcy (prawdopodobnie pośrednika), który ów inspektor kontrolował od strony ilościowej i jakościowej, (relacja z rozmowy z autorem niniejszego opracowania).

Amerykanie przyznają, że stanem straży pożarnej zainteresowali się dopiero niedawno. Temat pozostawał do podjęcia w dalszej kolejności, gdyż priorytet uzyskała odbudowa sił policyjnych.

Z tego powodu nie są znane wiarygodne dane odnośnie całości aktywów (ludzie, sprzęt, organizacja). Stwierdzono elementarne braki w wyposażeniu strażnic w sprzęt. Nie ma mebli, osprzętu elektrycznego i wodnego, klimatyzacji, narzędzi, ubrań roboczych i bojowych, środków łączności. Według ocen amerykańskich nie pozostał żaden wojskowy sprzęt gaśniczy, który mógłby być przejęty przez straż cywilną. Wozy bojowe po niezbędnych remontach mogą brać w akcjach gaśniczych.

6.3.2. Podstawowe elementy organizacji i techniki działania

Typowa strażnica składa się z szefa (komendanta), jego zastępcy oraz około dwudziestu (20) strażaków. Dobór personelu obarczony był zawsze pewną dozą nepotyzmu, gdyż sprawy personalne leżały zwykle w gestii komendanta. Funkcje są wysoce specjalizowane: np. w al-Kut kierowca nie spełnia innej roli poza prowadzeniem wozu. W załodze jest jeden strażak, do którego obowiązków należy przyłączenie węży i kierowanie strumieniem wody na ogień. Ma on z reguły dwóch pomocników do podciągania węży gaśniczych. Iraccy strażacy nie byli przygotowywani ani wyposażani do agresywnej taktyki gaszenia ognia od wewnątrz budynków i nie są przygotowani do wymuszonego wejścia do pomieszczeń.

Technika działania straży w przeszłości była pasywna ze względu na istniejącą infrastrukturę (brak powszechnej niezależnej łączności, znikomą sieć hydrantów i ciśnienie wody w sieci wodociągowej, brak ubiorów ognioodpornych i aparatów oddechowych). W rezultacie działania strażaków ograniczały się do prewencyjnego kontrolowania pożaru i ochrony innych budynków.

Wnioski

* Wiedza o szczegółach zapotrzebowania straży pożarnej powinna zostać pogłębiona w kierunku zidentyfikowania możliwości stanięcia do przetargu przy zamówieniu na szczeblu centralnym (CPA) lub dostaw interwencyjnych sprzętu dla straży.

* Przygotować w koncepcji handlowej naszej ew. obecności inwestycyjnej w sektorze paliwowo-energetycznym Iraku, także komponent przemysłowej straży pożarnej.

* Rozważyć dostawę wyposażenia dla wybranej (Karbala lub Hilla) placówki pożarniczej w charakterze daru humanitarnego i objęcie tej placówki „patronatem” ze strony polskich strażaków.

6.4. Organizacja systemu penitencjarnego

6.4.1. Uwagi ogólne

System penitencjarny pozostawiony przez reżim w żadnej mierze nie odpowiada zachodnim standardom. Więzienia były elementem represji, zwłaszcza wobec politycznych oponentów reżimu. Pojęcie prawa osadzonego było iluzoryczne. Więzienia irackie nie zapewniały np. właściwych warunków sanitarnych, czy też pożywienia (żywnienie więźnia spadało na rodzinę, która dostarczała jedzenia w czasie widzeń lub pieniądze na jego zakup w sklepikach więziennych), itp. Po ustaniu walk pilnym zadaniem dla sił koalicji było równoczesne odtworzenie niezbędnych komponentów systemu przestrzegania prawa (sądy, policja i więziennictwo).

6.4.2. Sieć więzień w rejonie działania dywizji międzynarodowej

Istniejące więzienia zlokalizowane są z reguły przy regionalnych komisariatach policji. Areszty przy posterunkach podległych komisariatom w terenie zazwyczaj są opróżniane na noc, a zatrzymani przekazywani do więzień regionalnych. Ich pojemność jest niewystarczająca. Podlegają obecnie remontom, umożliwiającym ich funkcjonowanie jako miejsc przetrzymywania aresztowanych i osadzonych do czasu poprawy sytuacji. W al-Hilli po remoncie więzienie umożliwi osadzanie więźniów w warunkach „średniego” poziomu zabezpieczenia (750 osadzonych). W al-Diwaniji więzienie zostanie przystosowane do osadzania najniebezpieczniejszych przestępców („maximum security”) z pojemnością 250 miejsc.

6.4.3. Stan pomieszczeń

Obiekty są generalnie zaniedbane i nieprzystosowane do zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego. Zabezpieczenia wejść i okien są niedostateczne. Instalacje hydrauliczne i elektryczne prowadzone po ścianach lub stropach umożliwiają osadzonym pozyskanie niebezpiecznych narzędzi lub broni (do porachunków lub w czasie buntu). W celach, z reguły wieloosobowych, nie ma

najczęściej toalet. W obecnym stanie pomieszczeń nie jest możliwe zapewnienie właściwej separacji więźniów (młodocianych, kobiet, chorych psychicznie i zakaźnie, sprawców wykroczeń, zbrodniarzy itd.). Prace remontowe wykonywane są przez kontraktowanie robót u miejscowych wykonawców lub przez pododdziały inżynieryjne U.S. Navy (Sea Bees).

6.4.4. Straż więzienna

Funkcje straży więziennej spełniają policjanci iraccy przydzieleni do tego rodzaju zadania. Brakuje kadry z doświadczeniem. Strażnicy przechodzą instruktaż odnośnie zasad postępowania z więźniami, udzielany im przez amerykańskich żandarmów (Military Police), nadzorujących więzienia. Nadzór ten i bezpośrednia obecność MP w więzieniach trwać będzie w ocenach amerykańskich do czasu, gdy strażnicy iraccy będą nie tylko w stanie kontrolować więźniów, ale także obronić siebie i osadzonych przed akcją z zewnątrz.

6.4.5. Wyposażenie

Permanentne braki to stan obecny w zakresie wyekwipowania straży więziennej. Brakuje środków przymusu bezpośredniego i obozwardnia (gaz, kajdanki, kaftany, blokady, pasy itp). Nie ma wystarczającej liczby mundurów amerykańskiej straży przybrzeżnej, w które wyposażana jest policja. Analitycy postulują wyróżnienie strażników więziennych odrębnym od regularnej policji kolorem mundurów. Amerykanie szukają też rozwiązań w zakresie odróżniania kategorii więźniów poprzez różne barwy w elementach ich odzieży (obecnie osadzeni pozostają we własnych ubraniach). Zapowiadane jest wprowadzenie zunifikowanego systemu identyfikacji więźniów tzw. Biometric Automated Toolset, z wykorzystaniem kodów kreskowych.

Uwaga: w informacjach dot. systemu więziennego uzyskanych od Amerykanów nie ma wzmianki na temat odrębnego więzienia dla sprawców przestępstw wobec sił koalicji. Mówi się jedynie o konieczności ich separowania od reszty więźniów.

Wnioski

- * Rozważyć możliwość zaferowania naszego sprzętu dla służby więziennej.
- * Przeanalizować możliwość szkoleń dla służby więziennej, realizowanych w Polsce i w Iraku.

6.5. Zagrożenia

6.5.1 Zagrożenia związane z sytuacją wewnętrzną w państwach sąsiednich

Zagrożenia takie członkowie misji byli w stanie zidentyfikować jedynie pośrednio. W strefie działania MND występują dwa obszary przygraniczne:

- * z Islamską Republiką Iranu (IRI);
- * z Królestwem Arabii Saudyjskiej (KAS).

W rozmowie z członkami misji Amerykanie zapytywani o ew. infiltracji ze strony Iranu minimalizowali ew. zagrożenia. Powściągliwość w tej sprawie, wynika zapewne po części z faktu, iż tego typu dane traktowane są przez naszych sojuszników jako niejawne. Nie ulega jednak wątpliwości, że służby wywiadowcze Iranu, posiadające swoje aktywa wywiadowcze w Iraku za czasów Saddama Husajna, obecnie będą się starać je powiększać. Amerykanie twierdzą, że celem polityki Teheranu miałyby być obecnie izolacja własnego społeczeństwa od „sukcesu irackiej demokracji”. Teza taka wydaje się wątpliwa. Opiera się na milczącym założeniu, iż Iran będzie obawiał się otwartego zaangażowania w wewnętrzne rozgrywki szyitów irackich. Zdaniem autora działalność ta będzie się nasilać aż do aktywnych przedsięwzięć, w tym także o charakterze zdecydowanie prowokacyjnym, nastawionych na dyskredytowanie/ promowanie wybranych frakcji lub polityków szyickich. Nie należy ignorować wątku finansowania wybranych grup za pośrednictwem ulokowanych we „wiarygodnych” miejscach różnego rodzaju instytucji.

Ze strony Arabii Saudyjskiej, jako państwa, nie należy się spodziewać bezpośredniego zagrożenia. Natomiast należy się liczyć z podejmowaniem przez saudyjskie służby specjalne prób penetracji Iraku i jego nowo powstałych władz w celu uzyskiwania wiarygodnych informacji o rozwoju sytuacji wewnętrznej i jej kierunku. Amerykanie sygnalizują słabą aktywność irackich wahhabitów (sekta religijna dominująca w Arabii Saudyjskiej). Wahhabici penetrują okolice świętych miast szyitów w poszukiwaniu zwolenników, a także próbują angażować się w handel bronią.

Wnioski

* Uczulić nasze placówki dyplomatyczne na wszelkie sygnały o działalności na ich terenie wszelkich grup i organizacji „popierających słuszną walkę patriotów irackich” w jakiegokolwiek formie. Nie ograniczać się do krajów ościennych.

* Przygotować dla naszych sił zbrojnych obszerny informator na temat tego typu ruchów religijnych i politycznych w celu ułatwienia ich identyfikacji bądź ich wpływów w obszarze działania dywizji międzynarodowej.

6.6. Zagrożenia w zakresie przestępczości zorganizowanej

6.6.1. Zagrożenia zw. z terroryzmem międzynarodowym

Amerykańscy dowódcy nie wypowiadali się w tych kwestiach zbyt szeroko, choć niektórzy rozmówcy (m.in. szef wywiadu w batalionie U.S Marines w jednym z miast regionu) sygnalizowali możliwość prób docierania wysłanników lub całych komórek grup terrorystycznych na teren Iraku. Brak ścisłej kontroli granicznej na wszystkich kierunkach może ułatwiać tego typu penetrację.

6.6.2. Zagrożenia zw. z działalnością organizacji politycznych o charakterze ekstremistycznym

Amerykanie w rozmowach z Misją identyfikowali jedynie ogólnie potencjalne zagrożenie ze strony sił politycznych, dysponujących przeszkolonymi i w miarę zdyscyplinowanymi formacjami o charakterze zbrojnym. Realne niebezpieczeństwo wiąże się z zejściem tych sił niejako do „podziemia”, przez co należy rozumieć pozorne odrzucenie siły jako argumentu w polityce. Oficjalnie rozbrojona Brygada Badr'a jest przedmiotem bacznej obserwacji Amerykanów, co sami stwierdzili nie wdając się w szczegóły. Podają jedynie, że na jednym z obszarów grupa ta uległa zmniejszeniu do 1000 osób i trend ten utrzymuje się po utracie możliwości finansowania przez Iran. Członkowie brygady przemianowali się na Organizację ds. Rozwoju i Rekonstrukcji. Koalicyjne służby wywiadowcze będą miały trudne, choć nie niemożliwe zadanie, związane z kontrolą operacyjną tego typu ugrupowania.

Innym zjawiskiem są próby powoływania ad hoc rozmaitego rodzaju „komórek zbrojnych”, od masowej typu „armii Mahdiego” rzekomo tworzonej przez zwolenników Muqtady Al-Sadra, po lokalne odmiany Hamasu czy Haezbollahu występujące pod różnymi nazwami. 21 lipca 2003 r. TV al-Dżazira wyemitowała taśmę wideo z antykoalicyjnym oświadczeniem tego typu bojówki (Armia al Dżihadu).

6.6.3. Zagrożenia związane z terroryzmem lokalnym i międzynarodowym

W ocenach gen. A. Tyszkiewicza największe zagrożenie stwarza obecnie sfrustrowany średni szczebel partii BAAS i Gwardii Republikańskiej. Nie widzą oni, bowiem dla siebie przyszłości. Sami nie uczestnicząc raczej w akcjach zbrojnych, wynajmują ubogich wieśniaków, którzy z reguły indywidualnie lub w małych 2-3 osobowych grupach dokonują aktów terroru. Niekiedy posługują się taktyką partyzancką, lecz z uwagi na ich niewielką skalę nie można mówić o zorganizowanej partyzantce. Najczęściej są one autorstwa napływowego elementu, rzadko natomiast mieszkańców strefy. W rozmowach oficerowie marines wielokrotnie z naciskiem podkreślali, że ostatni śmiertelny w skutkach zamach na żołnierza tej formacji miał miejsce w strefie 20 kwietnia 2003 r. Istnieją natomiast przypadki wykonywania wyroków śmierci na Irakijczykach współpracujących z aliantami i z tego względu uznawanymi za kolaborantów, bądź też na współpracownikach starego reżimu. Mają też miejsce osobiste krwawe porachunki.

Wnioski

* Śledzić źródła jawne pod kątem tego typu działalności i przekazywać uzyskane dane do dyspozycji polskiego dowódcy dywizji międzynarodowej.

* Przekazywać wszelkie informacje mogące mieć związek z misją Wojska Polskiego w Iraku do dyspozycji gen. A. Tyszkiewicza.

(Publikacja: 06-01-2005 Ostatnia zmiana: 09-01-2011)

Oryginał. (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,3865>)

Contents Copyright © 2000-2011 Mariusz Agnosiewicz
Programming Copyright © 2001-2011 Michał Przech

Autorem portalu Racjonalista.pl jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.
Właścicielami portalu są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tego portalu i jakiegokolwiek jego części.

Wszystkie strony tego portalu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tego portalu oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tego portalu i nie korzystać z jego zasobów.

Informacje zawarte na tym portalu przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów portalu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na portalu. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych portalu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl